[א]בעי רב פפא יש יד לקידושין או לא היכי דמי אילימא דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לחבירתה ואת נמי פשיטא [ב]היינו קידושין עצמן אלא כגון דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לה לחבירתה ואת מי אמרינן ואת נמי אמר לה לחבירתה ותפסי בה קידושין לחבירתה או דלמא ואת חזאי אמר לה לחבירתה ולא תפסי בה קידושין בחבירתה ומי מיבעי ליה לרב פפא והא [ג]מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים מכלל דסבירא ליה לרב פפא דיש יד לקידושין חדא מגו מאי דסבירא ליה לשמואל אמר ליה לאביי [ד]בעי רב פפא יש יד לפאה או אין יד לפאה היכי דמי אילימא דאמר הדין אוגיא ליהוי פאה והדין נמי ההיא [ה]פיאה מעלייתא היא כי קא מיבעיא ליה כגון דאמר והדין ולא אמר נמי מאי מכלל דכי אמר שדה כולה תיהוי פאה הויא פאה אין והתניא [ו]מנין שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה ת"ל [ז]פאת שדך מי אמרינן כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להם יד אף פאה יש לה יד או דלמא כי איתקש [ח]לבל תאחר הוא דאיתקש והיכא איתקש דתניא

מעמך

ר"ן

בעי רב פפא יש יד לקידושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמיבעיא ליה מי אמרינן נהי דלא אתרבו להו ידות בהדיא גמרינן במה מצינו מנדרים או אין יד ואפי' מוכיח דנדרים שאני דאמירי דאפי' בדבורא בעלמא חיילי משא"כ בקידושין שהן צריכין איזה מעשה כסף או שטר או ביאה: **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואת מי אמרינן ואת נמי אמר לה לחברתה.** וכי אמרה דניחא לה הויא מקודשת דחברתה קבלה בשליחותה כדקי"ל בפ' האיש מקדש (קדושין דף נג.) דאשה נעשית שליח לחברתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לזו ופרוטה לזו דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי כלל בואת חזאי ואפילו תמצא לומר אין יד לקידושין [קדושין] עצמן הן: **או דלמא ואת חזאי אמר לה לחברתה.** דאע"ג דלא משמע הכי ויד מוכיח הוא דואת נמי קאמר כיון דאין יד לא מהני הנך קידושין ואמרי' ואת חזאי קאמר: **והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים.** גבי קדושין בפ"ק דקידושין (דף ה:) מכלל דס"ל לרב פפא דיש יד לקידושין דמדלא מתמה אלא ביד שאינו מוכיח מכלל דמוכיח פשיטא ליה דהוי יד: **מגו מאי דס"ל אמר ליה לאביי.** דנהי דרב פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל מיהא לא מצי לאקשויי עלה דשמואל דדלמא איהו ס"ל דיש יד אלא אקשי ליה דידיה אדידיה דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין יד שאינו מוכיח לא הוי יד דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נזיר. וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלכ"ע יש יד כדמוכח סוגיין לעיל [ה:] ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח וי"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה *דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בבעיין דלאחדא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מידי: **בעי רב פפא יש יד לפאה וכו'.** כלומר אם תמצא לומר בקדושין אין יד דלא איתקש לנדרים כלל פאה דאיתקש מאי: **הדין אוגיא.** ערוגה וקרי לה אוגיא על שם חריץ שעושין סביבות הערוגה מלשון עוגיות לגפנים במ"ק (דף ב.): **מכלל דאי אמר יהוי שדה כולה פאה הויא כולה פאה.** דודאי רב פפא בכה"ג קמבעיא ליה דבההיא אוגיא קמייתא איכא שיעורא דאי לא אפי' את"ל אין יד לפאה פאה מעלייתא היא דודאי כיון שהתחיל לעשות פאה כי אמר והדין לגמרה נתכוון אלא ודאי כיון דאיכא שיעור פאה בקמייתא מיבעיא ליה: **ת"ל פאת שדך.** מדלא כתוב פאה שבשדך: **או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש.** ואע"ג דקי"ל (לקמן ז. כריתות כב:) אין היקש למחצה שאני פאה דלא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא הלכך איכא למימר דאין לה יד אפי' מוכיח: **יש יד לצדקה או אין יד לצדקה.** פי' אם תמצא לומר דיש יד לפאה כיון דאמירה דבעל כרחיה חייביה רחמנא בעיקר פאה לצדקה מאי כך פירשו רבותי. ולא נראה לי דהא בעיקר צדקה נמי בע"כ מחייב וכי תימא לא מחייב בכולה פאה נמי לא מחייב אלא בשעורא ולא שדה כולה לכך נראה דהני תרתי בעיי לאו בהדדי איתמר ולא שייכי כלום ת"ל: **או דלמא מאי והדין לנפקותא בעלמא קאמר.** דאע"ג דיד מוכיח הוי וכי קאמר והדין לצדקה קאמר (או) דלמא אין יד כלל ואפי' מוכיח: **או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש.** ולא אמרינן אין היקש למחצה דלצדקה נמי לא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא:

את"ל

רש"י

יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ואת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ואת לאו משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ואת חזאי כלומר ואת פלניתא חזית דקידשנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **חדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **אוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [ברכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא כלומר כתלמים לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאת שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לבל תאחר.** דקאי עליה נמי בבל תאחר כקרבן אבל בכה"ג דאית ליה יד לא איתקש:

מעמך

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל' ב סמג עשין מח [טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ט ע"ש]:

כג ג ד מיי' פ"ב מהל' מתנות עניים הל' יג:

כד ה מיי' שם הל' יא ועיין כס"מ:

[ו מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הל' יג]:

פירוש הרא"ש

יש יד לקידושין. מי ילפי' מנדרים דנדרים לי הקדש הן שמתפיס בדברים הנדורים וקידושין נמי לי הקדש כדאמרי' בקידושין (דף ג:) דלהכי קרי להו קידושין דאסר לה אכ"ע כהקדש הלכך מהני בהו יד כנדרים או דילמא קידושין ונדרים תרי מילי נינהו וחדוש הוא בנדרים ולא ילפינן מנייהו ולא הוה ילפינן נזירות מנייהו אי לאו הקישא: **אלא כגון דאמר לה לאשה הרי את מקודשת ואת.** מי אמרי' ואת נמי אמר לה לחברתה כו' לאו משום דמספקא ליה אי מוכח למימר ואת נמי או דלמא מוכח נמי למימר ואת חזאי דאי מספקא לן בהכי מוכח אפי' את"ל דיש יד קידושין הכא לא הוי יד דאמרי' לעיל גבי נודרי' מך כיון דמספקא לן י מוכח לאסור הנאה או לאסור דבור לא הוי יד לל אלא ודאי פשיטא ליה מוכח טפי למימר ואת נמי הלכך אם יש יד לקידושין אי מקודשת או דלמא אין יד לקידושין ומפרשינן יה ואת חזאי דאם אי אפשר לפרשו בענין אחר ואפילו אין יד לקידושין ע"כ מקודשת היא ומסתברא דמיירי כגון שנתן לראשונה שתי פרוטות ואי יש יד הרי קבלה הראשונה ע"י השניה כדאמרינן בקידושין אי שקדש חמש נשים קבלה אחת מהן ע"י ולא דאם נתן גם לשניה פרוטה פשיטא דהוי כמו את נמי: **והא מדאמר** יה רב **פפא** לאביי י סבר שמואל דידים אין מוכיחות הויין ידים. פ"ק דקידושין (דף ה:) י הא דאמר שמואל הרי את מקודשת ולא אמר לי מקודשת: חדא מנו דסבירא ליה לשמואל כו'. מפרשו כרות שסובר שמואל ורב פפא איתו מפכים לשום אחת מהן קאמר ליה לאביי דשמואל סבר יש יד לקידושין וגם וכיח לא בעיא קאמר רב פפא לדידי אפי' כיש יד מספקא לי ומיהו בהא דקאמר שמואל דלא בעינן מוכיח

מסורת הש"ס

א) [קידושין ה:], ב) מכאן שייך לדף ז.

תורה אור השלם

1. וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט: ויקרא יט ט

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה מינו כו'. דהיינו נתינת הגט לידה. ק"ל דלפי"ז מאי פרכינן מכלל דס"ל לר"פ יש יד והיינו דמשמע דמוכיחות מהני כמ"ש הר"ן והא התם דיהיב לה והיכא נתינת מעשה בהאת הוי יד כמו בגט דעיקרו מוכיח:

פי' הרא"ש (המשך)

קשיא לי מדידיה אדידיה: **אי דלמא לנפקותא.** להוצאות כיס: **מכלל דכי אמר יהוי שדה כולה פאה הויא פאה.** דמשמע ליה דמיירי שלא נשאר לו עוד בשדה מדמספקא ליה ודלמא הדין לנפקותא קאמר אלמא שלא נשאר לו עוד בשדה להוצאות כיסו כ"א זה דאי נשאר לו יותר לא הוה תלינן דלנפקותא קאמר כיון שנשאר לו עוד בשדה להוצאתו והוי כאילו אמר ואת נמי: **אוניא.** ערוגה כדהיא דפ"ק דברכות (דף ו.) קיימי עלן כי כסלא לאוגיא פי' כתלמים סביב הערוגה וכמו אין עושין עוגות לגפנים פ"ק דמ"ק (דף ב.) וכן עג עוגה [דחבקוק] (תענית דף כג.): **מנין שאם רצה לעשות כל שדהו פאה עושה.** אע"ג דכתיב לא תכלה דמשמע שבכך התחיל לקצור ולמרבה תורה לא תכלה הפאה אבל אם יעשה כל שדהו פאה קודם שיתחיל לקצור לא קרינן ביה לא תכלה בירושלמי מפני לה דגרסי' בירושלמי דפ"ק דפאה עד שלא קצר שבלת הראשונה לא נתחייבה שדהו בפאה משקצר שבלת הראשונה נתחייבה שדהו בפאה בקש לעשות כל שדהו פאה עושה והיינו דקאמר ת"ל פאת שדך דכיון דהתחיל לקצור קרינן בכולה פאת שדך: **או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש.** דדוקא לבל תאחר דכתיב בקרא ולא למילי אוחרי דכמה דברים כתיבי בהאי קרא דליכא לאקושינהו לכל מילי:

מוסף רש"י

ואת חזאי אמר לה. כלומר מהו את חזי, כלומר לא כיון לקדשה ולדבר אחר כיון (ראמ"ה בשמו). **מדאמר ליה רב פפא לאביי.** בפ"ק דקידושין דאמר שמואל הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו', והיה סובר רב פפא דלאע"ג דלא אמר לי קאמר שמואל דהויא מקודשת, ואותביה לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים, מכלל דסבירא ליה דידים המוכיחות הויין ידים, והא מילתא ידים המוכיחות נינהו, דהואיל והיה מקדש חברתה ואמר לאחרת ואת ונתן כסף וקבלתו יש כאן הוכחה שלקידושין כיוון, ומשני הדא. כלומר האי דנקט רב פפא התם ידים שאין מוכיחות, לאו משום דפשיטא ליה דידים מוכיחות הויין ידים, אלא משום דאקשי לשמואל דהכא משמע דסבירא ליה ידים שאין מוכיחות הויין ידים וכגון משמע דס"ל דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים, גבי האומר אהא דמוקמה והוא שהיה נזיר עובר לפניו, אבל לרב פפא לא פשיטא ליה אי ידים המוכיחות הויין ידים גבי קידושין או לא, ומשום הכי בעי לה (שם).

תוספות

יש יד לקידושין. תימה מהיכא תיתי יד לקידושין לא ידעינן יד אלא מדאתקוש נדרים לנזירות כדאמרי' לעיל וא"כ אמרינן היכא דגלי גלי והיכא דלא גלי לא גלי ועוד תדע דהא בסמוך בענין דפאה ולדקה לא מספקא ליה אלא משום דאיתקש לקרבנות וי"ל דקידושין נמי כיון דאסר לה אכ"ע כהקדש לכך מספקא לן דשמא יש יד לקידושין כמו הקדש מיהו אכתי קשה דלעיל אשכחן דפליגי ר' יהודה ורבנן בידים שאין מוכיחות בגיטין משמע לכ"ע יש יד לגיטין ותימה מהיכא תיתי דיש יד לגיטין ואפילו אם ת"ל דגיטין וקידושין משום ויצאה והיתה דאיתקש יליף להוייה גם בקדושין ועוד בעיא לן ולא איפשוט וי"ש לומר דודאי בגיטין לא פליגי ביד דהא לשונות גמורים כתובים בתוך הגט וגם מגרש בלשון קידושין גמורין ומה שהזכיר לעיל ידים לאו דוקא אלא כלומר פליגי ר' יהודה ורבנן אי בעינן דיבור מוכיח או לא ומ"מ קשה מדמה לעיל פלוגתא דר' יהודה ורבנן בגיטין לפלוגתא דאביי ורבא דפליגי בנדרים בידים שאין מוכיחות בידים ממש וי"ל דמ"מ מדמה שפיר כי היכי דפליגי ר' יהודה ורבנן בגיטין אי בעי שיהא מוכיח מתוך הגט שמגרש הוא הלכך בנדרים דגלי קרא בהו ידות הוו פליגי ר' יהודה ורבנן בידים שאין מוכיחות אי מהני אי לא: **או דלמא ואת חזאי אמר לה.** פי' דשמא אין יד ולכך תלינן לומר ואת חזאי קאמר תימה למה הוצרך כל כך הו"ל לומר או דלמא לא וי"ל דאי לאו משום דאית ליה למיתלי במילתא אחריתי ואת חזאי קאמר הוה פשיטא ליה דיש יד לקידושין ול"נ דהא בלי ידות דנדרים אע"ג דליכא למיתלי במידי אחרינא אפ"ה הו"א דאין יד אי לאו דגלי קרא וע"כ האומר ככר זה עלי דהוי יד להקדש כדאמר לעיל ליכא למיתלי במידי אחרינא [דאי] איכא למיתלי במידי אחרינא א"כ לא הוה מהני למ"ד ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וגם מודרני ממך שאני אוכל לך כשאמר שניהם לשמואל [דאי] תרוייהו אמר ותלי לא למיתלי במידי אחרינא ואפ"ה לא הוה מועיל אי לאו דגלי קרא ידות וא"כ הוה ליה למימר או דלמא אין יד ולכן לא מהני אף כי ליכא למיתלי במידי אחרינא לכ"נ לומר דשמא הכא כיון שאמר בפירוש לשון קידושין גמורין לאחת מן הנשים שאמר לה הרי את מקודשת לי הלכך כי אמר לחברתה בתר הכי ואת אי לא דליכא למיתלי במידי אחרינא לומר מאי הכי כיון שאמר ואת חזאי הוי משתמע לשון קידושין גמורין ולא יד לקידושין ולא דמי לידות דנדרים דמיירי בלא הוזכרה קודם לכן כלל [וכגון] ניחא קושיא אחריתי שיש להקשות דמשמע הך בעיא דאי יש יד לקידושין מהני אע"ג דליכא למיתלי בלאת חזאי ולמאי והלא סוף סוף ידים שאין מוכיחות הויין ולמ"ד לא הויין [ידים] אינו מועיל אלא ודאי כפרישית דכיון שהזכיר קודם לכן לשון קידושין גמורין שפיר הוי יד מוכיח ומיירי שאחת נעשית שליח לחברתה ונתן לה שתי פרוטות דאיכא שיעור קידושין לשתיהן ובשלא היה מדבר עם השניה כלל בעסקי קידושין דאם היה מדבר על עסקי קידושין א"כ היתה מקודשת אפי' בלא אמר ואת. כתוס' פי' דמיירי שנתן לכל אחת פרוטה והקשה אמאי לא קאמר או דלמא שקולי לשם מתנה קאמר כדקאמר בתר הכי כה"ג גבי לדקה [ופי'] דמשמע ליה ואת דקאמר קאי אדיבור דהרי את מקודשת לי שאמר מיד וליכא: **חדא מגו מאי דס"ל לשמואל א"ל לאביי.** כלומר לדבריו של שמואל דמשמע דפשיטא ליה דיש יד לקידושין ויש ספרים דגרסי הדא מאי דס"ל ליה לשמואל קאמר ליה לאביי כלומר לאחד מן הדברים שיש להסתפק בדברי שמואל הזכיר לו רב פפא לאביי שאמר לו לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים ה"ה שהיה לו לומר לימא קסבר שמואל דיש יד לקידושין והלא בעיא היא ולא איפשיטא אלא עדיפא למנקט אותה סברא דידים שאין מוכיחות משום דמירתא משמואל לשמואל: **בעי רב פפא יש יד [לפאה].** פי' את"ל אין יד [לקידושין] דלמא שאני פאה דאיתקש לקרבנות משום שהספיק בקושיא ומי בעיא ליה לרב פפא וכו' לכך חזר ומפרש בעיא דרב פפא כתחילת הבעיא כמו באותן בעיות דבסמוך שלא הזכיר רב פפא: **הדין אוגיא ליהוי פאה.** אוגיא ערוגה ועל שם האריך שסביב הערוגה קורין ליה אוגיא: **כי קמיבעיא ליה כגון דאמר והדין ולא אמר נמי מאי.** אור"י דמספקא ליה [אי] והדין נמי קאמר או דלמא והדין לעצמו קאמר דומיא דבעיא דלדקה דמספקא ליה והדין לנפקותא בעלמא הוא ואע"ג דלא מפרש ליה תלמודא הכי מ"מ כך רגילות התלמוד שמקצר במקום אחד ומאריך במקום אחר א"נ משום הכא לא פירש משום שהקשה ליה מיד מכלל דכי אמר כולו שדה: **מכלל דכי אמר כולה שדה ליהוי פאה.** תימה מהיכא דייק ליה ופירש דדייק ליה מדקאמר תלמודא אי דאמר והדין נמי הכיא פאה מעלייתא ומשמע דאפי' כל השדה הויא פאה מדעביד שתי הערוגות פאה ול"נ חדא דמי לא עסקינן בשדה גדולה דגם כי עבד שתי ערוגות פאה אכתי יש שאר לעצמו ועוד דא"כ הוה קאי מכלל אסוגיא דתלמודא שאומר אי דאמר והדין כו' ולא אמילתיה דרב פפא ומכלל משמע דקאי אעיקר מילתיה דרב פפא לכ"נ לומר דהכי נמי קאי אבעיא דרב פפא שהוא מסופק אי דלמא והדין לעצמו שמשייר הערוגה השניה לעצמו ואם היה שם שאר הרבה מלבד זה א"כ לא שייך לומר והדין לעצמו כיון שמלבד זה יש הרבה לעצמו לו אלא ש"מ שאותן שתי הערוגות הן שוין כל השדה ואפ"ה אמר דאי והדין קאמר תרוייהו הויין פאה אלמא כי אמר תיהוי כל השדה פאה הוי פאה ולהכי פריך מכלל וכו' ומשני אין והתניא מנין שאם רצה לעשות כל השדה פאה עושה וכו' וא"ת והלא בירושל' (פ"ג דפאה) גבי קרקע כל שהוא חייבת בפאה אי עד שלא קצר אין כאן חיוב אי שקצר אין כאן פאה דבעינן שיתחיל לקצור ואפי' כשהתחיל קודם שיתחייב בפאה י"ל דה"נ קאמר הכא כל שדהו פאה אחר שיתחיל מעט ואפי' כשהתחיל לקצור שבולת לבד שרי בכך ולעיל נמי דבעי מיירי שהתחיל לקצור מעט ומ"מ שפיר קאמר והדין לעצמו כדפרישית לפי דבאותה קציר אין בו שוה פרוטה הלכך לא חשיב שיור לעצמו אותו קציר ראשון: **ת"ל פאת שדך.** ולא כתיב פאה מפאך מ"מ אפי' כל השדה קאמר וכגון שהתחיל לקצור מעט כדפרישית ויהא דפאה נמי פאה אין לה שיעור מיירי נמי כשהתחיל לקצור כדפרישית וא"ת א"כ אמאי לא תנן נמי תרומה בהדי דברים שאין להם שיעור דתרומה יכול אדם לעשות כל גורנו תרומה רק שישאר מעט משום דאפית דמשמע ששיריה ניכרים דהא פאה נמי בעינן שישאר מעט לעצמו תחלה כדפרישית ואפ"ה חשיב ליה בהדי דברים שאין להם שיעור וי"ל דמ"מ לא דמי דגבי פאה קודם שהתחיל לקצור אין שום חיוב עליו דכי מקצור אמר רחמנא והדר לא תכלה פאת שדך ומכיון שמתחיל לקצור נתחייב מיד אין לו שיעור אבל בתרומה מכיון שנתמרח בכרי חל עליה חיוב תרומה ואפ"ה אין יכול לעשות כל גורנו תרומה דבעינן שיריה ניכרים הלכך בתרומה לא מתני ליה אין לו שיעור וה"נ מתרץ ליה בירושלמי דפאה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com